

RADOVAN NIKŠIĆ

(1920—1987)

Životni put Radovana Nikšića, izvanrednog člana Razreda za likovne umjetnosti, redovitog profesora Građevinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, vrsnog pedagoga i predavača, vrlo plodnog arhitekta stvaraoca, istaknutog humanista sugestivnog pisca, započeo je 31. svibnja 1920. u Karlovcu.

Osnovnu školu i realnu gimnaziju s ispitom zrelosti završio je 1939. godine u Karlovcu. Mislio je studirati građevinarstvo, ali prof. Edo Šen, iskusni pedagog i stručnjak, savjetuje mu da studira arhitekturu jer mu radovi pokazuju izrazitu nadarenost za to zvanje. Zahvaljujući tome, Nikšić upisuje i studira arhitekturu na Tehničkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, gdje je 1943. godine stekao akademski stupanj diplomiranog inženjera arhitekture.

Zaposlen je u arhitektonskoj poslovnici prof. Denzlera, a početkom 1946. izabran za asistenta na Katedri za građevne konstrukcije Tehničkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (kod prof. Vrkljana). Uz rad na Fakultetu projektira i sudjeluje na natječajima, sam ili zajedno s drugima. Tako je u prvih deset godina projektirao i realizirao 8 višekatnih stambenih dvokatnica u Karlovcu, a na natječajima nagrađen je prvim nagradama za hotel na Plitvičkim jezerima (s arh. Murkovićem); fiskulturni park na Korani u Karlovcu (Dragomanović i Bregovac); osmogodišnju školu u Dubravi (Dragomanović); tipske autobusne stanice; benzinske stanice rafinerije Rijeka (Dragomanović); Radničko sveučilište »Moša Pijade« (Kučan), za koje mu je povjerena i realizacija. Natječajni rad za Filozofski fakultet nagrađen IV. nagradom (Dragomanović, Kučan), a onaj za Preparandiju u Zagrebu otkupom (Turina) kao i projekti za zgradu CK KPJ u Beogradu (Turina i Boltar), te zatvoreno i otvoreno plivalište Rijeka (Turina).

Nakon tako uspješnog djelovanja odlazi 1956. u Nizozemsku da kao sedmomjesečni stipendist tamošnje vlade upozna način planiranja i gradnje stambenih i školskih zgrada te da istovremeno radi u arhitektonskoj poslovnici prof. Van den Broeka i arh. Bakeme u Rotterdamu. Duži boravak i intenzivni rad u toj zemlji presudno je utjecao na njegov kasniji

život i rad. Već u studentskim danima bio je jako zainteresiran za djelovanje međunarodne organizacije moderne arhitekture CIAM te za aktivnost njezinih protagonista, a u svojim ranijim djelima dokazao je naklonost internacionalnom pokretu moderne. Već i boravak u jednom snažnom žarištu arhitektonskih zbivanja u svijetu djelovao je na njega vrlo impresivno, osobito pak kontakt, dapače i suradnja s akterima tih događaja, u prvom redu s prof. Van den Broekom i Bakemom, članovima CIAM-a. U njihovoj arhitektonskoj poslovnici upoznao je organizaciju i tehniku rada velikog stvaralačkog organizma, ali još značajnijom bit će uspostavljena trajna stručna i prijateljska veza s njima. Suraduje u atelijeru, među inim, na izradi natječajnog projekta za višekatni stambeni toranj, koji je nagrađen prvom nagradom i realiziran u Zapadnom Berlinu na internacionalnoj izložbi »Interbau« 1957. godine. Nikšić je i poslije povratka dobro afirmiran u tim krugovima i u kontaktu s njima. Pozvan od rukovodstva CIAM-a, sudjeluje na njegovu posljednjem kongresu u Otterlou (1959), na kojemu je održao referat »Zgrada radničkog sveučilišta — model odgojno-obrazovne ustanove«, te svojim djelima sudjelovao na kongresnoj izložbi. Pozvan je i na sastanak arhitekata i sociologa Evrope u Hamburg 1963. g., gdje je održao predavanje »Centar naselja«, a 1968. poziva ga Urbanistički zavod Hamburga da održi predavanje »Razvoj gradova Jugoslavije«.

Godine 1982. u Otterlou osnovan je Međunarodni kongres arhitekture i urbanizma ICAT (International Congress: Architecture and Town-planing), pa je pozivan i na sastanke u Hamburgu (1983) i Helsingoeru (1984), ali mu zdravstveno stanje nije omogućilo da osim pismenih kontakata sudjeluje i u radu tih kongresa.

Vijeće AGG-fakulteta u Zagrebu bira ga 1961. docentom za predmet »elementi visokogradnje« i »projektiranje zgrada« za građevinare. Nastavničko vijeće Građevinskog fakulteta bira ga 1966. za izvanrednog profesora, a 1972. za redovitog profesora za predmet »elementi visokogradnje«, »projektiranje zgrada« i »prometne zgrade«. Dana 25. V. 1978. promoviran je na Sveučilištu u Zagrebu za doktora tehničkih znanosti iz područja arhitekture i urbanizma na temelju disertacije »Komunikacije — konstruktivni i oblikovni element arhitekture«.

U vrlo savjesnom i predanom pedagoškom radu, iznoseći svoja velika iskustva iz prakse te poznavanje novih suvremenih znanstvenih i tehničkih dostignuća, prenosi studentima sve potrebno za njihov budući rad. U četrdeset godina pedagoškog rada odgojio je mnogo vrlo sposobnih građevinskih stručnjaka.

Arhitektonska ostvarenja arh. Nikšića karakterizirana su zasadama moderne arhitekture, a te je zasade dosljedno provodio u svom radu. Uvijek u traženju najhumanijeg i najboljeg rješenja, njegova djela odlikuju se jasnoćom i sažetošću koncepta, jednakovrijednim tretiranjem i egzaktnim rješavanjem funkcije, strukture i harmoničnog oblikovanja u bezornamentalnoj plastici masa. Izrazita studioznost, preciznost i primjena novih tehničkih i znanstvenih spoznaja u pripremnim i u provedbenim radovima naročita je karakteristika za njegov rad. Biografski podaci i popis njegove djelatnosti uočljivo nam dokazuju znatnu aktiv-

nost i radnu produktivnost, a rezultati pokazuju uvijek i značajne kvalitete, pa su mnoga njegova djela trajne antologijske vrijednosti naše arhitekture.

U svakoj, i najstrožoj ocjeni našeg arhitektonskog stvaralaštva u posljednjih 50-tak godina ime Radovana Nikšića zauzimat će vrlo značajno mjesto. Njegov rad svrstao ga je među najuspješnije naše stvaraoce.

Četiri desetljeća njegova stvaralačka djelatnost obuhvaćala je vrlo širok raspon arhitektonskih tema projektiranja i realizacija visokogradnja, od rješavanja urbanističkih problema i uređenja vanjskih prostora, stambenih zgrada svih kategorija, predškolskih i školskih ustanova, hotelskih i ugostiteljskih objekata, domova kulture, biblioteka i RTV domova, poslovnog trgovačkih zgrada, sportskih rekreacijskih kompleksa, adaptacija, uređenja enterijera itd. Nikšić je sam ili s koautorima sudjelovao na 33 natječaja u zemlji i inozemstvu, na 17 je nagrađen prvim nagradama, a na 11 ostalim nagradama ili otkupima. Projektirao je i realizirao 34 razna arhitektonska zadatka, od toga 14 školskih zgrada. Osim osnovnih i osmogodišnjih škola realizirao je i dvije gimnazije. Te zgrade predstavljaju razvojni proces prostornog koncepta putom varijacija oblikovanja prostora do konačnog projekta sposobnog za prefabrikaciju elemenata i montažnu gradnju. U tu grupu objekata pripada i Radničko sveučilište »Moša Pijade« u Zagrebu (1955—61), objekt sasvim novog sadržaja (andragoška ustanova), a s maksimalnom prostornom fleksibilnošću. Dječja ustanova »Sopot 2« u Zagrebu predstavlja nova rješenja dječjih jaslica, koja osoblju omogućuju potpunu kontrolu svih jedinica i maksimalnu transparentnost objekta. Taj njegov vrlo zapažen dugogodišnji rad (1954—77) na gradnji objekata za odgoj i obrazovanje utvrđuje, naročito u zadnjim projektima, jednu vrlo značajnu i istaknutu arhitektonsku ličnost i stručnjaka vrlo velikog dometa, za što je primio priznanja: Nagradu Saveza arhitekata Jugoslavije za najbolja ostvarenja godine 1960. (Osnovna škola Dubrava); nagradu grada Zagreba za najbolje ostvarenje godine 1961. (Radničko sveučilište »Moša Pijade«); godišnju nagradu »Viktor Kovačić« 1972. (tipski projekti osmogodišnjih škola). Treba također spomenuti rad u zajednici s Dragomanovićem i Šmidihenom za Dom Radio-televizije u Zagrebu, koji se sastoji od natječajnog projekta (1963, prvoplasirana nagrada), četiri kompletne studije (1965—70) te definitivnog projekta (1970, s grupom John Madin, Birmingham). Nadalje, natječajni projekt za administrativno-trgovački objekt »Službe društvenog knjigovodstva«, nagrađen I. nagradom (1971), a realizacija završena 1981. u Ulici Proleterskih brigada 70 (zajedno s arh. Dragomanovićem), te od posljednjih njegovih kreacija natječajni projekt za »Društveni dom studenata Univerziteta Novi Sad«, s restoranom i bibliotekom (1980) nagrađen I. nagradom te povjerena realizacija (do koje nije došlo).

Prof. Nikšić održao je mnoga javna predavanja iz područja arhitekture i građevinarstva, a njegova djela prikazana su na mnogim izložbama i u brojnim domaćim i stranim stručnim časopisima i ostalom tisku. Suradivao je često u emisijama na radiju i televiziji te publicirao brojne

Radovan Nikšić

napise iz aktualne arhitektonske problematike (posljednje: »Kroatische Architektur 1841—1940«, časopis »Der Architekt«, 11, Karlsruhe 1986, 485—489).

Za izvanrednu kreativnu djelatnost izabran je za izvanrednog člana Razreda za likovne umjetnosti na izbornoj Skupštini Akademije, održanoj 11. ožujka 1986. godine.

Bio je vrlo aktivan i obavljao savjesno svoje stručne, pedagoške, kulturne i društvene obveze, ne štedeći svoje već oštećeno zdravlje sve do nenadane smrti 2. ožujka 1987. godine.

Drago Galić